

Byggvarudeklarasjoner – Kretsloppsrådets riktlinjer

BVD 3

Juni 2007

Förord

Som ett frivilligt system för att förmedla miljöinformation om byggvaror spelar byggvarudeklarationer (BVD) en avgörande roll. Systemet med BVD bygger på ett unikt frivilligt åtagande inom byggsektorn och har nu funnits i över 10 år. BVD är ett branschgemensamt format för hur information om byggvarors miljöpåverkan ska kommuniceras.

Vi har nu gjort en uppdatering av deklARATIONEN och dess anvisningar. Syftet är att förtydliga och förenkla för leverantörer och användare. Projektet att utveckla BVD är en del av Miljöprogram 2010, det program som tagits fram av Kretsloppsrådet för byggsektorns frivilliga miljöarbete. Projektet ligger inom åtgärdsprogrammet för ”Utfasning av farliga ämnen”.

Arbetet har resulterat i dessa riktlinjer för att upprätta BVD. De innehåller ett formulär som ska förenkla för leverantören att fylla i uppgifter och för användaren att läsa deklARATIONER. Numreringen är nu löpande, men den tidigare strukturen har i allt väsentligt behållits. Formuläret har kompletterats med nya, tydligare anvisningar för hur uppgifterna ska fyllas i och vissa uppgifter har markerats som krav för att en deklARATION ska uppfylla Kretsloppsrådets riktlinjer.

Hans Ewander, Byggmaterialindustrierna, har ansvarat för arbetet i en arbetsgrupp med representanter för de fyra grupperingarna inom Kretsloppsrådet: byggmaterialindustri, byggherrar och fastighetsägare, arkitekter och teknikkonsulter samt entreprenörer. Synpunkter på utarbetade förslag har lämnats från ytterligare representanter för samma grupper men även från Kemikalieinspektionen och från forskare.

Finansiärer av arbetet har varit Kretsloppsrådet och Byggmaterialindustrierna. Medverkande företag och organisationer har dessutom bidragit med mycket egen tid för att få fram den nya BVD-versionen.

”ByggvarudeklARATIONER – Kretsloppsrådets riktlinjer (BVD 3)” överlämnas nu till bygg- och fastighetssektorn med förhoppningen att riktlinjerna ska förbättra kvalitet, tillgänglighet och användning av BVD. Kretsloppsrådet vill rikta ett varmt tack till alla medverkande!

Kretsloppsrådet

Stockholm i juni 2007

Ulrika Francke
Ordförande

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Bakgrund.....	7
1.1	De första anvisningarna för byggvarudeklarationer.....	7
1.2	Erfarenheter.....	7
1.3	Utveckling av BVD inom Miljöprogram 2010.....	7
1.4	Syfte med byggvarudeklarationer.....	8
2	Utformning, innehåll och kvalitet.....	8
2.1	Riktlinjernas innehåll.....	8
2.2	Krav på redovisning av uppgifter i BVD 3.....	9
2.3	Branschanpassning utifrån formuläret BVD 3.....	9
3	Begreppsförklaringar.....	10
4	Litteratur och webbplatser.....	12
5	Bilagor.....	12

1 Bakgrund

1.1 De första anvisningarna för byggvarudeklarationer

Ett medvetet val av byggvaror förutsätter lättillgänglig information om det kemiska innehållet och andra miljöegenskaper. Kretsloppsrådet åtog sig därför i sin handlingsplan "Miljöansvar för byggvaror inom ett kretsloppstänkande - ett utvidgat producentansvar" (1995) att "utforma och tillhandahålla byggvarudeklarationer snarast, dock senast under 1997". Handlingsplanen innebar ett frivilligt åtagande som alternativ till en omfattande lagstiftning och detaljreglering.

En partssammansatt arbetsgrupp fick Rådets uppdrag att utforma anvisningar för hur byggvarudeklarationer bör upprättas. Anvisningar för hur BVD ska utformas presenterades planenligt hösten 1997 (utgåva 1). Dessa anvisningar reviderades våren 2000 (utgåva 2). Skriften spreds brett via Rådets nätverk och Svensk Byggtjänst, utgåva 1 i mer än 4 000 exemplar. En omfattande utbildning genomfördes och anvisningarna (version 1997) översattes till både engelska och tyska.

1.2 Erfarenheter

Byggmaterialtillverkare och leverantörer har tagit fram BVD i relativt stor omfattning. Idag bedöms ca 4 000 – 5 000 byggvaror finnas deklarerade (uppskattning 2006). Flertalet av dessa redovisas på företagens webbplatser. Vissa delbranscher har redovisat fakta i BVD på ett branschgemensamt sätt. Flera aktörer inom sektorn använder idag uppgifter från BVD för att välja byggvaror med hänsyn till miljö och människors hälsa.

Tillgången och kvalitén på deklarationer har dock ännu inte motsvarat sektorns och Kretsloppsrådets förväntningar. Ett skäl är att en BVD upplevs vara komplicerad och svår att fylla i. Det är också svårt att få fram alla data som efterfrågas och det kan även finnas ointresse hos vissa leverantörer, då man tycker att deklarationerna inte efterfrågas. Kretsloppsrådets anvisningar har också innehållit vissa tvetydigheter. Byggmaterialindustrin har uppfattat att beställarna och andra aktörer inte efterfrågar eller kräver BVD och att det kan finnas brist på kompetens hos beställare att värdera informationen i deklarationerna.

Redovisningen i BVD har till en början huvudsakligen varit av kvalitativ karaktär för att sedermera successivt ha utökats med alltmer kvantitativa uppgifter. Marknadens behov av kvantifierad miljörelaterad information om produkter ökar, och kanske särskilt uttalat inom byggsektorn. Under senare år har därför också system för miljövarudeklarationer utvecklats enligt ISO typ III i Sverige och Europa (miljövarudeklarationer, EPD). Dessa baseras på livscykelinventering (LCI) / livscykelanalys (LCA).

1.3 Utveckling av BVD inom Miljöprogram 2010

Kretsloppsrådet har konstaterat att frågan om deklaration av byggmaterialens miljöegenskaper är av strategisk betydelse. Mot den bakgrunden har frågan om en vidareutveckling av BVD tagits upp inom ramen för arbetet med Miljöprogram 2010 (tidigare kallat Byggsektorns Miljöprogram 2003). I miljöprogrammet handlar två av delprogrammen om "utfasning av farliga ämnen" och "säkerställande av en god innemiljö". Båda dessa delprogram förutsätter lättillgänglig information om det kemiska innehållet och andra miljöegenskaper hos de byggvaror som används inom sektorn. I ett av delmålen inom delprogrammet för "utfasning av farliga ämnen" anges att "Senast år 2005 ska huvuddelen (ca ¾) av de relevanta byggvaror som marknadsförs i Sverige vara försedda med hälso- och miljöinformation som kan underlätta valet av byggvaror, byggkonstruktioner och installationer". Delmålet är formulerat med utgångspunkt i BVD.

Under 2004 påbörjades en översyn av mallen och anvisningarna för byggvarudeklarationer och ett förslag till en helt omarbetad BVD presenterades i december 2005. Mot bakgrund av ett flertal kritiska remissvar beslöt Kretsloppsrådet att istället upprätta ett formulär och nya förbättrade anvisningar med i allt väsentligt bibehållen struktur för att inte tvinga fram en omfattande revidering av alla befintliga deklarationer.

1.4 Syfte med byggvarudeklarationer

Två viktiga användningsområden för BVD kan urskiljas:

- **För miljöbedömning av byggvaror**
BVD är underlag för en bedömning som kan göras i samband med projektering eller vid inköp eller generellt för den specifika byggvaran för kommande användning. Bedömningen syftar till val av lämplig byggvara i tänkt användning.
- **För dokumentation av inbyggda varor**
För att dokumentera miljöegenskaper hos inbyggda material och produkter som en kunskapskälla vid framtida åtgärder, t ex rivning och avfallshantering, eller för bedömning av behov av byte till mer miljöanpassad produkt.

God kompetens krävs av den som ska bedöma en byggvaras miljöegenskaper med BVD som grund. Vissa kunskaper och erfarenheter om kemi och byggandets förutsättningar och villkor är nödvändiga.

2 Utformning, innehåll och kvalitet

De föreliggande riktlinjerna för byggvarudeklarationer, BVD 3, är utformade för att deklARATIONEN ska ge uppgifter om byggvaran inom de områden som pekas ut i byggsektorns Miljöprogram 2010:

- Energihushållning
- Materialhushållning
- Utfasning av farliga ämnen
- Säkerställande av god inommiljö

För energihushållning är inte BVD det lämpligaste verktyget att säkerställa att en färdig installation eller hel byggnad uppfyller krav på god energihushållning. Här handlar det framförallt om systemlösningar.

Byggvarors tekniska egenskaper, byggandets arbetsmiljöfrågor och byggvarornas miljöbelastning p g a katastrofsituationer tas inte upp i deklARATIONERNA – ej heller behandlas lagar och föreskrifter kopplade till byggverksamheten. Däremot finns en överensstämmelse mellan krav på redovisning av innehåll i säkerhetsdatablad och BVD.

Då de byggvaror som byggs in i byggnader väljs utifrån informationen i byggvarudeklarationer måste dessa uppgifter vara väl underbyggda och kunna styrkas genom olika typer av verifierat.

2.1 Riktlinjernas innehåll

Förutom en allmän beskrivning av bakgrund och syfte med byggvarudeklarationer, vilka krav som en BVD ska uppfylla enligt dessa riktlinjer, en sammanfattande beskrivning av nyheter i BVD 3 och en lista med begreppsförklaringar, innehåller riktlinjerna de dokument som ska användas för att upprätta byggvarudeklarationer.

Dessa finns som bilagor, för att de ska kunna användas som separata dokument:

- Formulär för BVD.
Se bilaga 1.
Formuläret är i word-format och avsett att fyllas i digitalt.
- Anvisningar för att upprätta BVD.
Se bilaga 2.
I ”Anvisningar” ingår också en referenslista med hänvisning från strukturen i Anvisningar Mars 2000 (BVD 2) till var i BVD 3 uppgifterna anges.

För att göra det möjligt att fylla i formuläret för byggvarudeklarationer på avsett sätt, måste anvisningarna läsas parallellt med att formuläret fylls i.

Anvisningarna ger också närmare förklaringar i vissa fall och hänvisningar till annan information, som kan ha betydelse för förståelsen av hur formuläret ska fyllas i.

2.2 Krav på redovisning av uppgifter i BVD 3

Byggvarudeklarationer är ett frivilligt branschöverenskommet system för redovisning och bedömning av byggvarors miljöprestanda, men för att olika produkter ska kunna utvärderas och jämföras på ett så objektivt sätt som möjligt krävs att vissa grunddata alltid finns redovisade i en BVD.

Grönmarkerade fält i formuläret ska vara ifyllda för att deklARATIONEN ska uppfylla kraven enligt Kretsloppsrådets riktlinjer för en BVD.

Övriga uppgifter bör anges i så stor utsträckning som möjligt och där de har betydelse för ett ge en heltäckande beskrivning av varans miljöpåverkan under hela dess livscykel.

I varje deklARATION ska entydigt definieras vilka produkter som deklARATIONER gäller för. Varje specifik produkt ska också kunna kopplas till sin aktuella deklARATION.

För att formuläret ska kunna fyllas i på avsett sätt behöver anvisningarna läsas parallellt med att formuläret fylls i.

- Då ett av syftena med översynen har varit att underlätta för leverantörerna att fylla i uppgifterna, har kryssrutor använts så långt som möjligt.
- För att varje uppgift bara ska behöva anges på ett ställe, har vissa omflyttningar gjorts.
- Numreringen har ändrats så att de olika avsnitten nu har en löpande numrering. Referenser från Anvisning för byggvarudeklARATIONER, mars 2000 till var uppgiften finns i BVD 3, finns i en förteckning sist i bilaga 2 Anvisningar.
- Grönmarkerade fält har lagts in för att visa vad som minst ska vara ifyllt för att en deklARATION ska uppfylla kraven enligt dessa riktlinjer.
- För att förenkla formuläret har vissa uppgifter tagits bort som egna rubriker. Vilka punkter detta gäller framgår av referenslistan, som finns sist i anvisningarna till dessa riktlinjer. Varje avsnitt avslutas i stället med ett fält för ”övriga uppgifter”. Där kan anges ytterligare information lämnas, som kan vara relevant för en korrekt miljöbedömning av varan. Dessutom finns det på flera ställen i formuläret möjlighet att lägga in kommentarer och ge hänvisning till bilagor eller andra dokument med ytterligare information.
- För att förenkla ifyllandet av uppgifter om varans kemiska innehåll har innehållsdeklARATIONERNA för levererad vara och färdig inbyggd vara sammanförts till ett ställe i formuläret.
- Inledningsvis har fält lagts till för artikelnummer/ID-begrepp för att det ska vara entydigt till vilken vara deklARATIONEN hör.
- Fält har också lagts till för att förtydliga när deklARATIONEN är upprättad eller reviderad samt från vilket tillverkningsnummer eller tillverkningsdatum som revideringen gäller. Detta ska möjliggöra hantering av historisk information om en byggvara.
- För att underlätta möjligheterna att söka byggvarudeklARATIONER på Internet ska den inledande rubriken ”BYGGVARUDEKLARATION BVD 3” alltid finnas i exakt denna skrivning i alla deklARATIONER som görs åtkomliga via Internet. Detta är då deklARATIONERNAS sökbegrepp.

2.3 Branschanpassning utifrån formuläret BVD 3

Baserat på tidigare utgåvor av Kretsloppsrådets anvisningar för byggvarudeklARATIONER har vissa delbranscher tagit fram branschanpassade mallar för byggvarudeklARATIONER. Med formuläret BVD 3 ges i större utsträckning än tidigare möjlighet att markera uppgifter som ej relevanta och behovet av sådana branschanpassningar bör därför vara mindre.

I de fall branschanpassningar görs ska dessa följa formulärets struktur och rubriksättning och uppgifter lämnas i de grönmarkerade fälten för att deklARATIONEN ska uppfylla kraven enligt dessa riktlinjer. Detta ger också den önskade enhetligheten i deklARATIONER av olika byggvaror som förenklar för användarna.

3 Begreppsförklaringar

Begrepp	Förklaring	Källa
Avfall	<p>Varje föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.</p> <p>Definitionen är fastställd i EG-direktiv 75/442/EEG och har införts i Sverige genom 15 kap 1 § miljöbalken. Avfallskategorierna anges i bilaga 1 och 2 till avfallsförordningen (2001:1063).</p>	<p>EG-direktiv 75/442/EEG</p> <p>MB 15 kap 1§</p>
Avfallskod	<p>Sexsiffrig kod enligt bilaga 2 i avfallsförordningen (2001:1063) som svarar mot en fullständig definition av avfallet.</p>	<p>Avfallsförordningen (2001:1063)</p>
BASTA	<p>Byggsektorns system för att fasa ut användningen av särskilt farliga kemiska ämnen från kemiska produkter och byggvaror.</p>	<p>www.bastaonline.se</p>
Byggvara	<p>Försäljnings- eller leveransenhet avsedd att användas vid byggarbete.</p> <p>Begreppet "byggvara" resp "vara" är i en BVD liktydigt med "byggprodukt".</p> <p>En byggvara (eller byggprodukt) kan vara en kemisk produkt eller kan innehålla eller vara behandlad med en kemisk produkt. Exempel på det sista är impregnerat virke.</p>	<p>TNC 95 och BMP 2003</p>
CAS-nummer	<p>Ett CAS-nummer (Chemical Abstracts Service number) är ett registreringsnummer för kemikalier. Det fungerar som ett internationellt identifieringsnummer för kemiska ämnen.</p> <p>Ämnen kan identifieras med CAS-nummer. I vissa fall anges emellertid inte CAS-nummer. Detta gäller t ex för gruppbenämningar där antalet CAS-nummer kan vara stort.</p>	<p>Kemikalieinspektionens PRIO-verktyg</p>
Drift	<p>Åtgärder med ett förväntat intervall mindre än ett år vilka syftar till att upprätthålla funktionen hos ett förvaltningsobjekt. (Drift innefattar mediaförsörjning, tillsyn och skötsel.)</p>	<p>AFF-definitioner 99</p>
EG-nummer	<p>Identifieringsnummer för kemiska ämnen på EU-marknaden. För att veta vilka ämnen som förekommer på marknaden och vilka som är nya så gjordes en inventering 1981. Ca 100.000 "existerande ämnen" rapporterades in. I EG-nr systemet börjar dessa ämnen alltid på 200. Nya ämnen börjar alltid på 400.</p>	<p>Kemikalieinspektionens PRIO-verktyg</p>

Farligt avfall	Sådant avfall som har en eller flera av de egenskaper (H1 – H 14) som anges i bilaga 3 till avfallsförordningen (2001:1063).	Avfallsförordningen (2001:1063)
Faroklass	Benämns även farlighetskategorier i direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt i miljöbalken.	KIFS 2005:7
”Grind till grind”	Med uttrycket Från ”grind till grind” menas: Inflöden (naturresurser, insatsvaror, återvunna material, energi m m) för den registrerade varan till tillverkningsenheten, och utflöden (emissioner och restprodukter) därifrån.	
Insatsvara	En energivara, material eller produkt som är bearbetad på något sätt (ex diesel, armeringsjärn, smörjmedel). Jmf naturresurser som är ett uttag direkt från naturen (ex järnmalm, lera)	
Kemiska produkter	Kemikalie/kemisk produkt: kemiskt ämne och beredningar (blandningar) av kemiska ämnen (preparat).	Kemikalieinspektionens PRIO-verktyg
Klassificering	Bedömning av ett ämnes miljö- eller hälsofarlighet. Klassificeringen bestäms utifrån EU:s direktiv för klassificering och märkning av farliga ämnen 67/548/EG. Införlivad i svensk lagstiftning genom KIFS 2005:7 och 2005:5	Kemikalieinspektionens PRIO-verktyg
Klassificeringslistan	Kemikalieinspektionens föreskrifter KIFS 2005:5. Klassificeringslistan innehåller exempel på klassificeringar för ca. 3 300 ämnen/ämnesgrupper med avseende på explosiva, oxiderande, brand-, hälso- och miljöfarliga egenskaper.	KIFS 2005:5
Livscykelanalys	(LCA). Sammanställning och utvärdering av inflöden till och utflöden från ett produktsystem över hela dess livscykel liksom utvärdering av de potentiella miljöeffekterna hos ett produktsystem över hela dess livscykel.	ISO 14040
Livslängd (service life)	Den tid under vilken en byggvara eller ett byggsystem lever upp till eller överträffar prestandakraven. Underrubriker kan vara ekonomisk eller teknisk livslängd. Jfr ”Referenslivslängd” resp ”Uppskattad livslängd”	ISO 15686
”Vagga till grind”	Med uttrycket Från ”vagga till grind” menas: Samtliga inflöden och utflöden från utvinning av råvaror till färdig produkt.	

Vara	I byggvarudeklarationen detsamma som byggvara, se denna definition.	
Återanvändning	När varor återvinns för användning till samma funktion.	TNC 95
Återvinning av avfall	Förfaranden som anges i bilaga 4 till avfallsförordningen Innefattar bl a energiutvinning och vidareutnyttjande av metaller, organiska ämnen och oorganiska material och jordförbättring.	Avfallsförordningen (2001:1063) TNC 95
Ämne	Kemiska grundämnen och deras föreningar i naturlig eller framställd form, inklusive eventuella tillsatser nödvändiga för att bevara produktens stabilitet och eventuella föroreningar som härrör från tillverkningsprocessen, men exklusive eventuella lösningsmedel som kan avskiljas utan att detta påverkar ämnets stabilitet eller ändrar dess sammansättning.	KIFS 2005:7

4 Litteratur och webbplatser

Avfallsförordningen (2001:1063)

Boverkets Byggregler, BBR

Byggvarudeklarationer – Anvisningar för upprättande av byggvarudeklarationer , Byggsektorns Kretsloppsråd, mars 2000

Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2005:5) med EG-harmoniserad bindande klassificering och märkning (Klassificeringslistan)

Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1998:8) om kemiska produkter och biotekniska organismer, omtryckt i KIFS 2004:4

Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2005:7) om klassificering och märkning av kemiska produkter

Miljöbalken (1998:808). Finns t ex på www.notisum.se

Miljöprogram 2010, Kretsloppsrådet. Finns på www.kretsloppsradet.com

Miljöstyrningsrådet, www.environdec.com

Kemikalieinspektionen, www.kemi.se

BASTA, www.bastaonline.se

Kretsloppsrådet, www.kretsloppsradet.com

5 Bilagor

Bilaga 1 Formulär för byggvarudeklarationer BVD 3

Bilaga 2 Anvisningar för att upprätta byggvarudeklarationer BVD 3